

Yttrande

Datum
2013-10-31

Mottagare
Utbildningsdepartementet
Dnr. U2023/01467

Inspel till regeringens forsknings- och innovationsproposition

Swedish Pelagic Federation Producentorganisation (SPF) företräder fiskefartyg mellan 5-65 meters längd inom det pelagiska fisket efter bl.a. sill, skarpsill, tobis och makrill i Bottenhavet, Bottenviken, Östersjön, Kattegatt, Skagerrak, Nordsjön och Atlanten. Våra medlemmar står varje år för ca 90% av den totala fiskade volymen av fisk i Sverige. VI tackar för möjligheten att komma med inspel till regeringens forsknings- och innovationsproposition.

SPF har utifrån vårt verksamhetsområde identifierat tre områden med stora behov av forskning och kunskapsinhämtning.

Kunskap om halter av dioxin och PFAS i skarpsill och sill/strömming i Östersjön

- Dioxin i fisk leder till en minskad efterfrågan och konsumtion och förhindrar därmed ett optimalt nyttjande av naturresursen. Till följd av dioxinproblematiken nyttjas en stor del av sill/strömming från Östersjön och Bottenhavet till fiskmjöl och fiskolja istället för till konsumtion.
- Vi har idag mycket dålig kunskap om hur halterna av dioxin varierar i fisken i tid och rum. Provtagning av dioxin i fisk är en del av miljöövervakningen och används som en indikator för uppföljning av såväl de svenska miljömålen som havsmiljödirektivet. Provtagningen görs av Naturhistoriska Riksmuseet. Utöver detta utförs provtagning av dioxinhalter i fet fisk från Östersjön för övervakning av livsmedelssäkerheten av Livsmedelsverket. Dock är den provtagning som sker ytterst begränsad, och prover tas endast vid ett fåtal platser och vid enstaka tidpunkter.
- Förslag: Ett omfattande provtagningsprogram av den fisk som fiskas kan bidra till bättre kunskap och i förlängningen möjliggöra mer nyanserade livsmedelsrekommendationer, där mer sill/strömming från Östersjön skulle kunna användas direkt till livsmedel istället för att producera fiskmjöl och fiskolja. Med en ökad provtagning kan vi få svar på frågan om halterna i fisken t.ex. är lika hög vid kusten och i utsjön, hur halterna varierar över året och geografiskt samt med fiskens storlek (ålder). Provtagning, inte bara av sill utan även av skarpsill och spigg, kan ge en ökad förståelse för dioxinets spridning i ekosystemet.

Kunskap om havsbaserad vindkraft – påverkan på fiskbestånd

- Vi är i behov av miljövänlig energi, och stort fokus ligger just nu på att möjliggöra en utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Samtidigt saknas mycket kunskap om hur denna kan komma att påverka fisken i havet och därmed på sikt möjligheterna för ett långsiktigt hållbart yrkesfiske.
- Dagens kunskap om effekterna på olika fiskarter av havsbaserad vindkraft är ytterst bristfällig. Det norska Havsforsningsinstitutet kom nyligen med rapporten ”Kunskapsinnehållning för

Sameksistens mellan fiskeri- och havvindsnäring¹ som redogör för stora kunskapsluckor vad gäller vindkraftparkernas möjliga påverkan på både fisken i sig och på fiskerinäringen. Områden där det saknas kunskap är exempelvis påverkan på olika arters vandring och reproduktion/rekrytering. Faktorer som kan påverka fisken under hela vindkraftparkens livstid är undervattensljud, vibrationer, förändrade strömmar och omblandning, elektromagnetiska fält, mm.

- Förslag: Ett omfattande provtagningsprogram i en gemensam satsning tillsammans med våra grannländer för att inhämta kunskap om hur fisk och andra aspekter av miljön i och runt befintliga vindkraftparker påverkas över tid. Finns det exempelvis arter som gynnas och andra som missgynnas av olika typer av konstruktioner och storlek på turbiner?

Kunskap om genetik hos sill Skagerrak i tid och rum

- I Skagerrak och Kattegatt finns en blandning av sill från centrala Östersjön, västra Östersjön, lokal Skagerrak/Kattegatt-sill, Nordsjösill och till och med så kallad Atlantoskandisk sill (norsk värlekande sill från Norska havet). På grund av den dåliga beståndsstatusen för den Västra Östersjösillen har sillfisket i Skagerrak under flera år flyttats ut till Nordsjön, vilket haft en negativ inverkan på fiskeflottan (flera mellanstora fartyg som haft sin försörjning från Skagerrakfisket har tvingats lägga ner sin verksamhet) liksom på lokal svensk beredningsindustri i Ellös och Rönnäng.
- En vetenskaplig studie² visar att den genetiska sammansättningen av sill i Skagerrak och Kattegatt är ytterst variabel och att den sill som finns i dessa områden kan ha sitt ursprung från en rad olika områden. För att kunna öppna det socioekonomiskt och regionalt viktiga fisket av sill i Skagerrak igen behövs dock betydligt bättre kunskap om hur den genetiska sammansättningen hos sillen varierar i tid och rum. Med en bättre sådan kunskap kunde man möjligen hitta tider på året och/eller delområden i Skagerrak-Kattegatt där ett fiske kunde tillåtas utan att riskera att fånga fisk från det svaga västra Östersjöbeståndet.
- Förslag: Ett riktat uppdrag till HaV/SLU om provtagning av sill i Skagerrak/Kattegatt med hög upplösning i tid och rum för att möjliggöra en analys av hur den genetiska sammansättningen i dessa områden varierar och på sikt ge en bättre kunskap för förvaltningen att basera sina beslut om fiskemöjligheter på.

Utöver dessa tre ser vi ett stort behov av innovation och tillämpad forskning för att påskynda hela den maritima sektorns (inklusive fiskerinäringen) energiomställning. Vi ser gärna praktiska försök med olika typer av motorer, drivmedel etc.

Om ni har några frågor kopplat till vårt yttrande, välkomna att höra av er!

Vänliga hälsningar
Malin Skog, SPF

Malin.Skog@pelagic.se;
Tel: 0731-508 708

¹ <https://hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2023-40>

² <https://academic.oup.com/icesjms/article/80/1/173/6969398>